

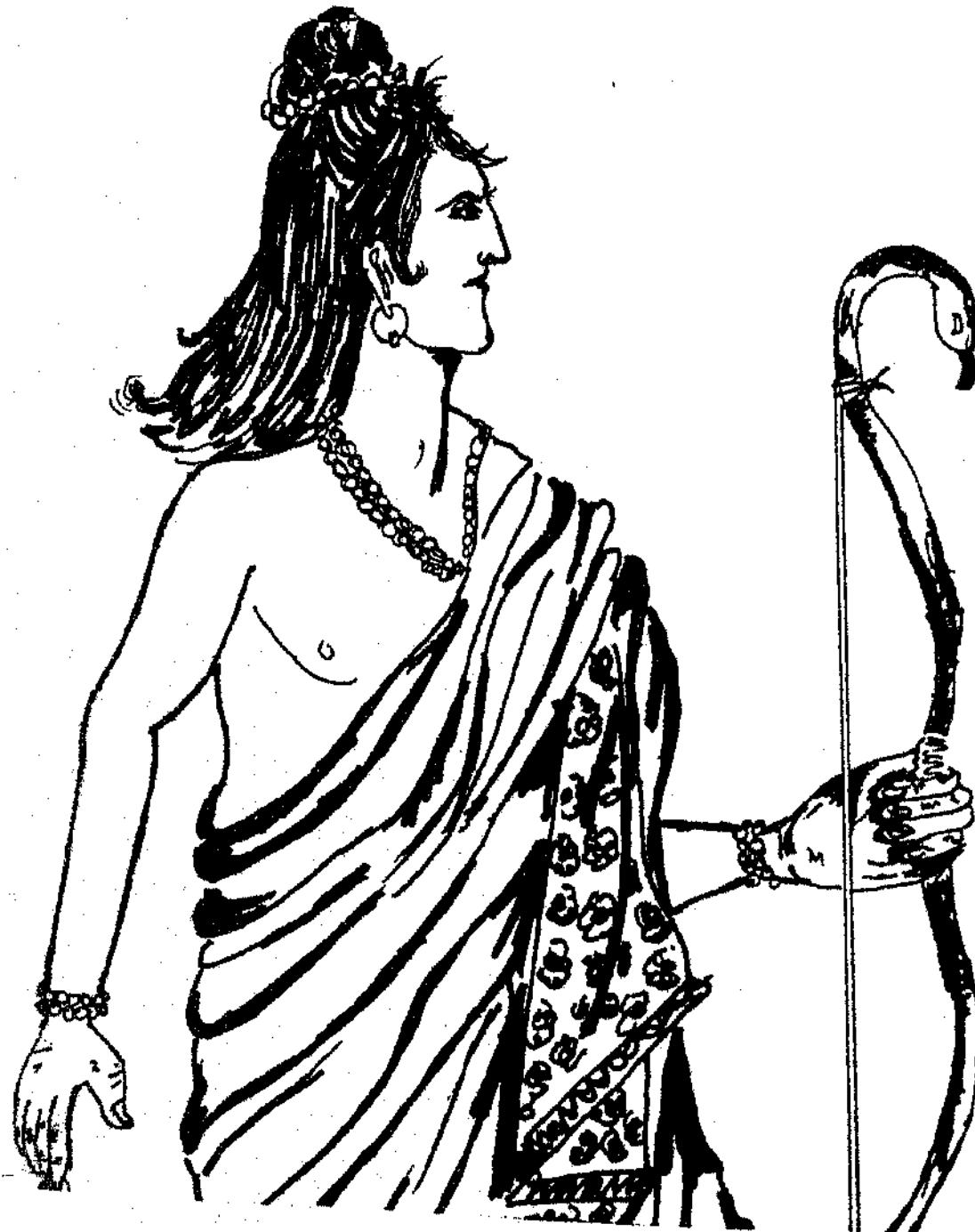

हनुमंत म्हणतात, आई, मी तुम्हाला आताच नेले असते, पण रामाची शपथ मला तसे करण्याची आज्ञा नाही. थोडा धीर धरा, वानरसेना घेऊन प्रभू येतील व राक्षसांचा संहार करून आपल्याला घेऊन जातील. त्यांच्या यशाचे गान नारदादी वैलोक्यात करतील.

जानकी म्हणते, हे तात! तुझ्याचसारखे सर्व कपी आहेत कारे? राक्षस फारच बलाढ्य आहेत, माझ्या मनात परम संदेह येतो, साधी शंका नव्हती, फार मोठी शंका होती, हे म्हटल्यावर हनुमंतांनी—

“कनक भूधरा कार सरीरा”

“समवर भयंकर अति बलबीरा”

प्रभु रामचंद

सोन्याचा पर्वता एवढा देह केला. अति बलाढ्य भयंकर रूप धारण केले. ते पाहून सीतेच्या मनाला विश्वास वाटला. हा खरंच बलाढ्य आहे, पुन्हा हनुमंतांनी लहान रूप धारण केले. हनुमंतांना सर्व सिद्धी प्राप्त होत्या. रावणाच्या महालात गेले तेव्हा,

“मसकसमान रूप कपिधरी”
म्हणजे माशीसारखे रूप घेतले. बुद्धिमतांवरिष्ठम् हेच खरे.
हनुमंत म्हणतात,

“प्रभुप्रतापते गरुडहि
खाई परम लघुव्याल”

हे ऐकून सीतेला आनंद झाला. भवित, प्रताप, तेज, बल हे सर्व त्या वाणीत होते. सीतेने रामप्रिय जाणून आशीर्वाद दिला. तू बलवान व शीलनिधि होशील!

“अजरअमर गुननिधि सुत होहू”

“कर हुँ बहुत रघुनायक छोहू”

प्रभु कृपा करतील, हे ऐकून हनुमंत प्रेममग्न झाले. सीतेच्या पायावर डोके ठेवून वारंवार नमस्कार केला व हात जोडून म्हणतात, आई, आपल्या अमोघ आशीर्वादाने मी कृतकृत्य झालो. आई, मला फार भूक लागली आहे, झाडावरची मधुरफळे लागलेली मी पाहिली. सीता म्हणते, महापराक्रमी राक्षस अरण्याची राखण करतात. हनुमंत म्हणतात, तुम्हाला जर मनापासून सूख होत असेल तर मला त्यांचे भय नाही. इथे “मनमाही” म्हटले. का, तर खरंच मनापासून आवडत असेल तर सांगा, संकोचाने नको.

“देखिबुद्धिबल निपुन कपि कहेहु
जानकी जाहू”

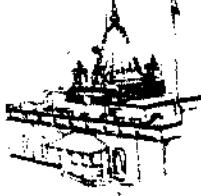
“रघुपति चरन हृदयै धरितात मधुर फल खाहू”

सीतेला हनुमंत बुद्धिबल निपून वाटले. तरी मुलाचे नाते जोडल्याने राक्षसांशी गाठ आहे. काय करतील कोण जाणे, आपण सुद्धा शिकलासवरलेला मुलगा गावाला जायला लागला की, जपून जा म्हणतो. कारण आईच्या अंतःकरणाला धाकधूक वाटते. तसेच सीतेचे झाले. तिथे खूप शूरवीर राखणदार होते. हनुमंतांनी काही मारले, काही ओरडत गेले. त्यांनी रावणाला सांगितले की, एक भयंकर कपि आला आहे, त्याने अशोक वनाचा विध्वंस केला आहे. तो फळे खातो व वृक्ष उपटून टाकतो. आणि रक्षकांना बेदम मार देऊन जमिनीवर लोळवतो. रावणाने ते ऐकून पुष्कळ शूर वीर पाठवले. त्यांना पाहून हनुमंतांनी गर्जना केली. सर्वांचा संहार केला. जे अर्धवट मेलेले होते, ते ओरडत गेले. मग रावणाने आपल्या अश्वया नावाच्या मुलाला पाठवले. त्याने बरोबर अपार सैन्य नेले होते. अश्वयाला आलेला पाहून हनुमंतांनी हातात वृक्ष अुपटून घेऊन, त्याला त्या वृक्षाने मारून गर्जना केली.

“कछु मारेसि कछु मर्देसि कछुमिलसेसि धरि धूरी”

“कछुयुनि जाई पुकारे प्रभुमर्कट बल भूरि”

म्हणजे काही मर्दुन काही धुक्कीत लोळवले. काही ओरडत गेले की, हे मर्कट फार बलवान आहे. मुलगा मेलेला ऐकून रावण रागावला, आणि बलाढ्य मेघनादाला पाठवले. आणि सांगितले की, त्याला मारू नको, बांधून आण. मला कुठला कपि आहे ते फहावयाचे आहे. आता अतुलित योद्धा इंदजित निघाला. भावाला ठार केले, हे ऐकून तो फार रागावला. हनुमंतांनी जाणले की, मोढ्ठा योद्धा आला आहे. दांत कडकड खाऊन गर्जना केली व धावले. एक विशाल वृक्ष उपटला, इंदजितावर टाकला. त्याला

रथातून खाली ओढला. त्याच्या बरोबर जे बलाढ्य योद्धे होते, त्यांना हनुमंतांनी कुदलू काढले. म्हणजे लाथा बुक्कयांनी मारले. त्यांचा निःपात करून होघे हत्तीच जाएकमेकाला भिडले. हनुमंत बुक्कया मारायचे व झाडावर घडून जायचे. इंद्रजिताला एक क्षण मूर्छा आली. तो पुन्हा ऊऱला व त्याने माया केली. परंतु हनुमंत जिंकले जाईनात. इथे वायू म्हटले नाही, प्रभुजन म्हटले. म्हणजे वाच्याप्रमाणे गती.

“ब्रह्मअस्त्रतेहि साँधा कपिमन कीन्हविचारे”

“जौन ब्रह्मसर मानाँ महिमा मिटइअपार”

इंद्रजिताने ब्रह्मास्त्र सोडले. हनुमंतांनी विचार केला की, जर मी ब्रह्मास्त्राला मानले नाही तर त्याचा अपार महिमा नाहीसा होईल. ब्रह्मास्त्राने हनुमंत मुर्छित झाले. इंद्रजित त्यांना नागणाशाने बांधून घेऊन गेला. शंकर पार्वतीला म्हणतात,

“जासुनाम जपि नहुभवानी”

“भवबंधन काटहिं नर ग्यानी”

हे भवानी, ज्याच्या नामाच्या जपाने ज्ञान्यांचे भवबंधन तुटून जाते. त्यांचा दूत कधी बांधला जाईल का? पण प्रभूच्या कामासाठी बांधला गेला. हनुमंतांना बांधले, हे ऐकून राक्षस धावले. आणि कुतुहलाने सर्व सभेत आले. आता रावणाची सभा हुनमंतांना कशी दिसली.

“कहिन जाइकछु अति प्रभुताई”

देव, दिशांचे मालक अत्यंत नम्रपणाने हात जोडून उभे होते. रावणाकडे सर्व घाबरून पहात होते. हा प्रताप पाहून हनुमंतांना मुळीच शंका आली नाही. ज्या प्रमाणे सर्वांच्या जवळ गरुडाला भीती वाटत नाही त्याप्रमाणे.

“कपिहिविलोकि दसानन्बिहसाकरि दुबाद”

“सुतबध सुरति कीन्हि पुनीअुपजाहृदय बिशाद”

हनुमंतांना पाहून रावण हसला व दुर्वचन बोलायला लागला, मुलाच्या मृत्युचे स्मरण होऊन मन दुःखी झाले होते. इथे २० दोहे पूर्ण होतात. असे आहे हनुमंतांचे चरित्र.

“रामरूपी अंतरात्मा दर्शने दोष नासती,” असे समर्थनी म्हटले आहे. रामभक्त कसा असावा—बुद्धिमान, चारित्र्यसंपन्न, स्वामिभक्त, दयाळू, प्राण गेला तरी धन्याची अवज्ञा करणार नाही, हा बाणा वगैरे वगैरे. मुलाप्रमाणे दासावर एक प्रभूच प्रेम करतात! रामदास होणे सोपे नाही. ते कसोटी लावून घेतात, लवकर प्रसन्न होत नाहीत. तन, मन, धन सर्व द्यायला हवे आणि

“सबक ममता ताग बटोरी”

आणि सर्वांच्या वरचे ममत्व काढून, त्याची दोरी वळून त्यांचे चरण बांधले पाहिजेत. हे वर्म.

ही सर्व लीला भगवंतानी कशाकरता केली तर, “गाइगाईभवनिधितरही” ह्या लीला गावून स्वतःचा उद्धार करून घ्यावा, त्यांच्याच लाला लिहाव्यात, ही त्यांचीच

इच्छा. हिंदी भाषेमुळे मराठी लोक रामायणाकडे पहात नाहीत, ते त्यांनी पहावे, खरोखर माणसाचे वेड ज्यांच्या कृपेने ज्यांना लागले, ती माणसे धन्य.

सर्वांनी रामनामाचा खूप जप करावा. आपले जे उपार्थ दैवत असेल त्याचा पण चालेल, हनुमंत प्रसन्न होतील. जपासारखे साधन नाही. उगीच गप्पात वेळ घालवू नये. जर वेळ सापडला की, जप करावा, व मनुष्यजन्माचे सार्थक करावे. हा जन्म पुढ्हा मिळणे दुर्लभ.

“सियावर रामचंद्र की जय”

लेखक - कवीस निवेदन

‘श्री साईलीला’ मासिकाकरिता साहित्य पाठविताना लेखक - कवींनी पुढील गोष्टीची दक्षता घेणे आवश्यक आहे.

* अंतर्देशीय पत्रावर, पोस्टकार्डवर लेखन करू नये.

* आमच्याकडे आलेल्या कवितांचे प्रमाण खूपच असल्याने, पुढील सूचना मिळेपर्यंत, कृपया, कविता पाठवू नयेत.

* सुवाच्च अक्षरात, कागदाच्या डाव्या बाजूस भरपूर समास सोडून, दोन ओळीच्या मध्ये पुरेशी भोकळी जागा ठेवून लिखाण असावे, ते पाठ्योठ असू नये, शक्यतो टंकलिखित असावे, लेखनासाठी वापरात येणारा कागद जीर्ण-विजीर्ण, टाकाऊ असू नये.

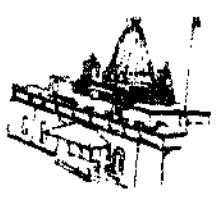
* हयात असलेल्या संतांविषयीचे लेख, सामान्य दर्जाचे अनुभव पाठवू नयेत.

* अभ्यासपूर्ण, तर्कशुद्ध, मीमांसक व वैचारिक स्वरूपाच्या लेखांना प्राधान्य दिले जाईल.

- का. सं.

श्री शिरडीतील रामनवमी उत्सव

प्रतिवर्षप्रिमाणे श्री रामनवमी उत्सव शुक्रवार, ता. २५-३-१९८८ ते रविवार, ता. २७-३-१९८८ असे तीन दिवस शिरडीस साजरा होईल, असे कार्यकारी अधिकारी श्री. रा. द. बने हे कळवितात.

पुण्यतिथी निमित्त खास लेख

श्री सद्गुरु किसनगिरीबाबा व श्रीक्षेत्र देवगड

– साईनंद

कोकणामध्ये देवगड बंदर म्हणून प्रसिद्ध आहे तर देशावरील देवगड हे तीर्थक्षेत्र म्हणून प्रसिद्धीला येत आहे. प्रवरा नदीच्या काठावर हे देशावरील क्षेत्र आहे. संत ज्ञानेश्वरांनी नेवासे येथे श्री ज्ञानेश्वरी लिहिली, त्या नेवाश्यापासून अवघ्या १४ कि. मि. अंतरावर मुरमे गावानजीक उंच अशा ठिकाणावर हे क्षेत्र देवगड आज वसलेले आहे. या क्षेत्राचा विधाता, कर्ता करविता आणि दुःखहता एक महान तपस्वी बालसंन्यासी श्री किसनगिरीबाबा हे होत. हे श्री किसनगिरीबाबा महाराष्ट्रातील फार थोड्या मंडळीना ज्ञात आहेत, होते.

श्री सद्गुरु किसनगिरी बाबा

दिनांक १३ सप्टेंबर १९०७ रोजी प्रवरा नदीच्या वामांगी वसलेल्या गोधे गावी रामभक्त शबरी समाजातील एका कुटुंबात राहीबाई नावाच्या मातेच्या पोटी एक सावळ्या पण तेजस्वी अंगकांतीच्या बाळाने जन्म घेतला. माता राहीबाई व पिता मारुती यांनी आवडीने बाळाचे नाव “किसन” असे ठेवले. हाच किसन पुढे आपल्या गुणांनी, वाणीने, वर्तनाने, परमात्म्याच्या भक्तीने ‘किसनगिरी महाराज’ म्हणून ओळखले जाऊ लागले.

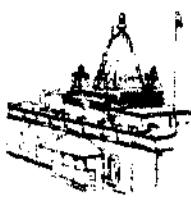
वयाच्या पाचव्या वर्षपासून छोटा किसन गावातील पाटील मंडळीची गुरे राखणीची कामे करू लागला. तेव्हापासूनच या मुलाच्या स्वभावात, वागण्यात विलक्षण चमत्कारिकपणा दिसू लागला. जन्मदात्या आईशिवाय दुसऱ्या कोणत्याही स्त्रीच्या हातचे अन्न घ्यायचे नाही आणि पुढे पुढे तर फक्त स्वतःच्या हातानेच तयार

केलेले अन्न खाण्याचा नेम त्यांनी ठेवला. पुढे तर आपल्या मोठ्या व लहान बंकूबरोबर प्रवरेच्या पाण्यातील मासे धरण्यासाठी तो जाऊ लागला, पण तिथे त्यांना मदत करण्याएवजी बंधूंनी धरलेल्या माशांना पुन्हा पाण्यात सोडून देत असे. पुढे तर हा तन्हेवाईकपणा खूपच वाढला. वयाच्या आठव्या वर्षापासून तो शंकर भक्तीतच गर्क राहात असे. दिवसभर शेतात कष्ट करायचे व रात्री प्रवरेच्या पात्रात वाळूची पिंड करून तिची सेवा करायची, स्नाने करायची पिंडीची पूजा अर्चा करायची, असा त्याचा कार्यक्रम चाले. लोकांना वाटायचे हा मुलगा वेडा आहे, कुणाला वाटायचे हा मुलगा मांत्रिक आहे. अशा प्रकारे १२ वर्षे शिवपिंडीची पूजा अर्चा करण्यात या मुलाचा काळ गेला. या काळात गावातील एक उंबराचे झाड पार वाळून गेले होते. पण या शिवभक्त किसनने दररोज एका गंगेचे पाणी या झाडाला घालून त्यास पूर्ववत सज्जेतन केले. अशाप्रकारे अनेक घटना या मुलाकडून होत गेल्या.

ज्या पाटलाकडे किसन काम करीत असे, त्याने एक दिवस पैज लावली की, एक महिना फक्त लिंबाचा पाला खाऊन रहावयाचे. त्याप्रमाणे किसनने एक महिना लिंबाच्या पाल्यावर काढला पण याचा परिणाम उलटा झाला. किसनची प्रकृती खालावण्याएवजी साक्षात् मारुतीरायाचे तेज पाटलांना व इतरांना दिसू लागले. तेहापासून लोकांनी किसनला कामावर ठेवण्याचे बंद केले.

कामे मिळेनाशी झाल्यावर किसननी चारीधाम यात्रा करण्याचा निश्चय केला व तो वडिलांना बोलून दाखविला व त्यांच्या निर्णयाची वाट न पाहाता मार्ग धरला. वडिलांनी खतःजवळ असलेले फक्त चार रुपये जबरदस्तीने मुलाजवळ दिले, ते घेऊन त्याने गाव सोडले व बरोबर १५ दिवसांनी तो गावी परतला व चारी धामे केल्याचे सांगू लागले. लोकांनी त्याला वेड्यात काढले. गावातील काही म्हातारी जाणकार मंडळी आली. त्यांनी प्रत्येक धामाच्या काही खुणा व माहिती विचारली. ती बरोबर सांगून किसनने सर्वासमक्ष वडिलांनी दिलेले चार रु. परत केले. तेहा सर्वांनाच आश्चर्याचा धक्का बसला. या घटनेपासून लोक किसन म्हणण्याएवजी “किसनबाबा” म्हणू लागले. आता त्यांचे दय २० वर्षांचे झाले होते. ते माधुकरी मागत गावात हिंडत. ती भरपूर त्यांना मिळू लागली. जन्मावरांना, पक्षी इ. ना ते ती टाकत. ते ज्या गावात माधुकरीस जात तिथे शुभ घडायचे. त्यांच्या आशीर्वादाने लोकांचे आजार बरे होऊ लागले. ते हमेशा प्रवरेच्या तीरावर असलेल्या एका औंदुंबराचे खाली बसून दत्तप्रभूंची सेवा करीत. पुढे याच जागी दत्तप्रभूंचे सुदंर मंदिर बांधण्याचा मानस त्यांनी भक्तगणांना बोलून दाखविला. त्याकाळी त्यांनी नेवासे येथील संतपुरुष श्री नाथ शिंबांचे शिष्यत्व पक्करले होते. पुढे गुरुच्या आशीर्वादाने व भक्तांच्या सहकाऱ्याने त्यांनी त्रृत्यादून सृष्टी उभारली, तीच आज देवगड श्री क्षेत्र म्हणून ओळखली जाते.

जस जसे क्षेत्रस्थान उभारले जाऊ लागले तस तसी श्री किसन बांबांची सुकिर्ती सर्वत्र पसरू लागली. ते शिकले स्वरलेले नव्हते. पैशाच्या हिशोब त्यांनी कधीच ठेवला नाही. कामगारांचे कामाचे दिवस विचारावयाचे व त्यांना कामाचा मोबदला द्यायचा. या देवगड क्षेत्रीचे जे बांधकाम आहे, ते सर्वच्या सर्व श्री किसनगिरी बाबांच्या इच्छेप्रमाणे

झालेले आहे व अजूनही अपूर्ण राहिलेले बांधकाम त्यांच्याच इच्छेप्रमाणे पूर्ण होते आहे. देवगड हे क्षेत्र कुणाही इंजिनियर किंवा आर्किटेक्टने साकार केलेले नाही. बाबांच्या कल्पनाविश्वातून निर्माण झालेला तो भूस्वर्ग आहे. कारण स्वर्गीय आनंद या ठिकाणच्या वातावरणात भरलेला आहे. निर्जन ओसाड जागेचे त्यांनी एक सुंदर तीर्थरथान बनविलेले आहे. हे प्रत्यक्ष पाहिल्याशिवाय समजायचे नाही.

वृद्धापकाळामुळे श्री बाबा थकत चालले होते. त्यांना आपल्या शरीरप्रकृतीची चांगलीच कल्पना आली होती. त्यांनी १९७५ साली श्री संत आदिशक्ती मुक्ताबाई यांचे श्रीक्षेत्र महत्त नगर (मेहूण) येथील संस्थानचे प.पू. ब्रह्मनिष्ठ गुरुवर्य श्री श्रीराम महाराज यांचे विद्यार्थी श्री. भास्करगिरी महाराज यांचेवर येथेली सर्व ती जबाबदारी सोपविली व दि. ६ मार्च १९८३ रोजी वयाच्या ७३ व्या वर्षी वैकुंठगमन केले श्री किसन गुरुनी असंख्य लोकांना भक्तीमार्गाला लावून त्यांचे दुःख निवारण केलेले आहे. अनेकांना त्यांनी अडीअडचणींतून मुक्त करून सुखाचे दिवस दाखविलेले आहेत. त्यांनी अंगारा-धुपारा, मंत्र-तंत्र इ.चा वापर कधीच केलेला नाही. भाव ठेवा, शुद्ध आचरण ठेवा, घरात विटाळ सांभाळा हाच त्यांचा उपदेश असे. आज देवगड येथील सर्व ती जबाबदारी श्री भास्करगिरी महाराज यांच्यावर असून ती ते तंतोतंत पाळीत आहेत.

देवाचे भूनंदन श्री क्षेत्र देवगड येथील मुख्य मंदिर श्री दत्त प्रभुंचे आहे. सर्व बांधकाम संगमरवरी असून महाराष्ट्रातील संपूर्ण दगडी बांधकाम असलेले हे मंदिर होय. कलेचा एक उत्कृष्ट नमुना म्हणून या मंदिराकडे बोट दाखवावयास हवे. मंदिराचे मागे प्रवरेच्या काठावर श्री शनी महाराज व श्री मारुती यांची मंदिरे आहेत. तसेच एक भव्य पाकशाळा आहे. तिथे स्वयंपाकघर व भोजनासाठी दिवाणखाना आहे. शनी मंदिराजवळच श्री मच्छिंदनाथ व श्री गोरखनाथ यांना दिलेली जागा आहे. मुनीख्य नारद यांचे स्थान पाकशाळेच्या मागे आहे. मंदिराचे उत्तरेस कोकणी मार्कडेयाचे स्थान आहे. दत्त मंदिराचे डाव्या बाजूस दक्षिणेकडे द्वार असलेले श्री पंचमुखी सिद्धेश्वर मंदिर आहे व मागील बाजूस मातापार्वती देवीची स्थापना केलेली आहे. उजवीकडील गाभान्यात गणेशाची व डावीकडील गाभान्यात श्रीकार्तिक स्वार्मींद मूर्ती स्थापन केलेली आहे.

दत्तमंदिराचे उजवी बाजूस श्री सिद्धेश्वर मंदिराचे समोर श्री समर्थ किसनगिर बाबांचे समाधी मंदिर आहे. गाभान्यात उंच संगमरवरी सिंहासनावर संगमरवरी औढुंबराचे छायेत प.पू. बाबांची मूर्ती विराजमान आहे. या मंदिराच्या खाली बाबांची समाधी असून दर्शनासाठी भुयारी मार्ग आहे. दत्तमंदिराचे दक्षिणेला बाबांचे निवासस्थान-गुरुस्थान असून बाबांनी वापरलेल्या सर्व वस्तू भक्त दर्शनार्थ ठेवलेल्या आहेत. भास्करगिरी महाराजही याच ठिकाणी बसून जनतेच्या अडीअडचणींचे निवारण करतात. संपूर्ण मंदिरासमोर भव्य महाद्वार आहे. असे हे देवगड क्षेत्र निसर्गसुंदर व नयनरम्य असे आहे. प्रत्येक दत्तभक्ताने या ठिकाणी अवश्य भेट द्यावी असे आवर्जून सांगावेसे वाटते.

श्री. साईबाबांचा अनुग्रह

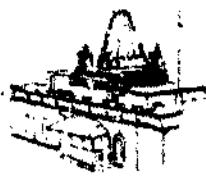
शालिनी देसाई

एम. एससी., एम. फिल.

राजस, ना. सी. फडके मार्ग, अंधेरी.

श्री सद्गुरुंची कृपा कोणावर, कशी, कोणत्या वेळी, नेमकी कशी होते याचे अनुमान काढणे मोठे कठीण असते. साईलीला वाचकांनी, 'तुमच्यावर गुरुंची कृपा कशी झाली' यावर पत्रे धाडली. त्यांना उत्तरे लिहिणे कठिण होते. प्रथम अपत्य मुलगा झाल्याचा आनंद त्याच्या आईवडिलांना विचारले, तर ते माता पिता काय सांगतील? फार तर तुलनात्मक शब्दांत सांगू-शकतील. जसे सामान्य पास होणाऱ्या विद्यार्थ्याला अचानक सेन्टरला फर्स्ट आल्याचे कळले, तर जे वाटेल तसेच काहीसे! याहुनही वेगळा आणि आगळा गुरुदेवांचा परमोच्च दिव्य आनंदाचा अनुभव ही शब्दांकित करण्याची गोष्टच नक्हे! तरीदेखील मोठमोठ्या संत महंत महोदयांनी श्री. तुकाराम महाराज, झानदेव माऊली, कबीर संत, मीरादेवी यांनी मोठ्या खुबीने ईशप्रेमी भक्तगणांसाठी चतुरतेने बहारदार शब्दरचना करून हळूच दाखवले "हेच ते:" समजणाऱ्याला समजून जाते आणि त्या आनंदात तो धुंद राहतो. देवी सीतेला स्वयंवराचे वेळी सख्यांनी विचारले, "येथे जमलेल्या राजकुमारांत तुझ्या हृदयातले प्रभू कोण ग जानकी?" ती चूप राहिली. तशी तिच्या एका चतुर सखीने प्रत्येक राजाकडे बोट दाखवून विचारले, "हा काय तो मैथिली?" आणि सीतेने प्रत्येक वेळी 'नाही' म्हटले पण जेव्हा प्रभू श्री रामचन्द्रांकडे सखीची नजर रोखली गेली, तेव्हा सीता स्तब्ध झाली, "हेच ते" म्हणायचं भानही तिला उरलं नाही. शुद्ध आनंदाच्या कैवल्य लहरीनी ती भारावून गेली. आणि सखी उमजली "तोच हा!" जनकपुत्रीच्या हृदयसिंहासनावर विराजमान झालेलं "हेच ते" दैवत. आणि अतीव उच्च दिव्य शक्तिच्या दर्शनाने सखीदेखील एक क्षण मुग्ध झाली. तिचा बिचारीचा तेव्हढाच आनंद, पण तिला जन्मजन्माची कृतकृत्यता वाटत होती. कारण सीतादेवीच्या आनंदाच्या केवळ पडसादावरच ती खूष होती. तसेच आपणा सर्वांचेच आहे. आपणाला सन्तवाङ्मय आवडण्याचं कारणही तसंच काहीसं आहे. सात्त्विक भक्ति, प्रेम ते वाङ्मय वाचत असताना उचंबळून येतं आणि आपलाच आपणाला घित्स्वरूपाच्चास्पर्शाचा अनुभव येऊ लागतो. साईलीला वाचकांनी अनुपम साईभक्ति पुन्हा पुन्हा खुणावते आणि मग मला दिसू लागतात.... "मज लागला तुमचा लोलो" म्हणत अगदी सहजतेने कुणाचे लाडाने गालगुच्ये घेऊन, तर कुणाला विष्णुसहस्रनाम देऊन, तर कुणाला हळुवारपणे गोंजारून कळत नकळत अनुग्रह करणारे ते अतीव करूणाघन सद्गुरु श्री साई आणि त्याच्या चरित्रातील प्रेमाच्या खुणा आणि मग म्हणावेसे वाटते "हे पहा ते"

लाजाळूच्या क्षणभर ताठ असणाऱ्या रोपाला सहज स्पर्श होताच हजारो स्पंदनाने पुलकीत होऊन ते रोपटं जसं निमिषार्धात लवलीन व्हावं, तसं किंचित झानाच्या

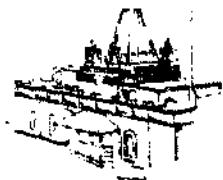
अभिमानाचा ताठरपणा येतो न येतो तोच भक्तीच्या प्रेमरसात ओथंबून वहाणाऱ्या चित्रस्पंदनाचा अनुभव देणाऱ्या त्या प्रेमखुणा माझ्यातला “मी”पणा अगदी भुईसपाट करतात. कसा लिहू अनुभव? एवढी मोठी प्रज्ञेची झोप केवळ गरुडपंखी हेमाडपंताचीच किंवा गगनाला गवसणी घालणाऱ्या त्या सर्व थोर ईश्वरनिष्ठ सन्तसंप्रदायाची आणि म्हणूनच अनुभवास आलेलं सम्यग् दर्शन श्रीसाईचरित्राच्या आधारे लिहिले, तर साईप्रेमी वाचकांना उमजणे सोपे जाईल. त्यासाठी स्वानन्द साम्राज्याचा भोग घेणाऱ्या त्या त्यागी, निःस्पृह संतांना सलामी देऊन फक्त दरबारच्या कमानीतून आपण डोकावून पाहू, जेवढं दिसेल त्या ओङ्करत्या दर्शनाने आपण सारे तृप्त होऊ. याकरिता श्री साईचरित्रातील १९ व्या अध्यायात हेमाडपन्तावर बाबांनी केलेला अनुग्रह पाहत ज्ञानमौत्तिक गोळा करू.

कोणत्याही अध्यात्मिक ग्रंथलेखनाच्या शिरस्त्यानुसार प्रथम श्रीगुरु नमन करून अगदी पहिल्या ओवीतच हेमाडपन्तानी अद्वैताच्या अत्युच्च कळसावर भरारी मारली. जसे, ‘सूक्ष्माहुनि सूक्ष्म अत्यन्त ... वस्तुजात हा साई’॥१॥ अ. १९, सा. च. आणि मग सगुण भक्तिच्या पायाकडे येण्याची इच्छा व्यक्त केली, ‘रंगरुपादि आकार काही। इच्छा ही उदेली।’ आणि त्यानंतरच्या प्रत्येक ओवीत सहस्रधारांनी उडणाऱ्या कारंजाप्रमाणे षट्शास्त्रांचे दर्शनच जणू प्रत्ययास येते. २४ व्या ओळीपर्यंत ज्ञानाची महती सांगत असता, भक्तिमार्गाची सहजसुन्दरता कधी येऊन ठेपते ते लक्षातच येत नाही. जणू कोशातून अलगद फुलपाखरुं बाहेर यावं, तसं ज्ञानाला रामफळ आणि भक्तीला सीताफळाची उपमा देवून तुम्हालाच निवड करायला सांगितलंय. ‘यथेच्छसि तथा कुरु’ सांगणाऱ्या भगवंतांनी आपल्या लाडक्या पार्थाला विराट स्वरूप दाखवून भक्तिच्या प्रेममय खुणा सांगितल्या. त्याप्रमाणेच साईबाबांनी भक्तिलाच प्राधान्य दिलंय अधिक, ‘म्हणूनि साई दयाघन ... भक्ति आणि नामस्मरण।’ याचेच विवरण करीत ॥३२/१९ सा. च.

कुणा एका म्हात्तारीने उपदेशासाठी बाबांकडे प्रायोपवेशनचा निग्रह केला असता, तिच्यावर अनुग्रह बाबांनी कसा केला, ही कथा भक्तश्रेष्ठ शामाने बाबांना सांगितली. ती कहाणी हेमाडपंतानी अप्रतिम भक्तिरसाने ओथंबलेल्या शब्दांत ओवीबधू केली आहे. ओ. ३५ ते ७९/१९ सा. च. त्यात त्यांचे दाटून आलेल्या अष्टविध भक्तिभावाचे दर्शन पाहून कळत नकळत सात्त्विक साईप्रेमी साईभक्तांच्या पापण्यांच्या किनारी ओलावल्यावाचून रहाणार नाहीत आणि तीच गोष्ट जेव्हा बाबांना त्यांनी निवेदन केली ओ. १००/१९ सा. च. त्यावेळची त्यांची स्थिती जणू खडीसाखर विरघळावी तशी. त्यांनी माधवरावांकळून कथा ऐकली. त्यात भक्तिची परमावधीची स्थिती होती आणि जेव्हा ते तीच कथा बाबांना ऐकवत होते, तेव्हा बाबांनी विचारले, ‘तुला सार्थकता वाटली का?’ तेव्हा हेमाडपंत उद्गारले, ‘लाधलो मी निजविश्रांती। मार्ग निश्चिती कळला ॥१०३॥ त्यांच्या या उत्तरात ‘नष्टो मोहः स्मृति लब्ध्वा’ ही धनंजयाने योगेश्वर भगवंतांना दिलेली प्रतिसादाची खूण आढळते. याला कारण ज्ञानी गुरुंच्या

सान्निध्यात भक्तितून ध्यान होते, ते सद्गुरुंचे आणि त्या ध्यानातून स्फुरण होते, सर्वभूतस्थ, निर्गुण, अन्तर्यामी, सत् चित्, आनन्दघन परमात्म्याचे. त्याक्षणी ध्याता, यान, ध्येय हे भान संपून रहाते ते केवळ ज्ञानस्वरूप स्वतःचेच अनादि अनन्त आत्मस्वरूप हे रसरशीत सौदर्याने भरलेले वर्णन ओ. १०४ ते ११२/१९, सा. च. साईप्रेमीना क्षितीजाची सुध्दा क्षिती नसलेल्या अमर्याद स्वानंद साम्राज्यात घेऊन जाते. केवळ वर्णनच एवढे सुख देते, तर गुरुंचं सान्निध्य किंती सुखदायी असेल, याचे दृश्य - 'ही तो प्रत्यक्ष अमृतवृष्टि। पिलिया लाधे स्वानन्द पुष्टि। ऐक्य सृष्टि गुरु शिष्य।' ११३/१९ सा. च. या ओवीतच पहावे. पण यासाठी सद्गुरु साईसारखे निःस्पृह, त्यागी, योगयोगेश्वर, थोर सन्तविभूति, ज्याला किर्ती, संपत्ति कशाचीही स्पृहा नसते. अशाच ज्ञानी कारण सत्पुरुषांची दिव्य संगति लाभते, तेहा ज्ञानाचे स्फुरण प्रगटते, आपले आपणातच. जसे हेमाडपंतांना साई (सद्गुरु) साईबाबा लाभले, तद्वत् त्या निर्गुण समाधीस्थ साईबाबांच्या कृपेनेच मलाही सगुण साईचा लाभ झाला आणि शरीराच्या सीमेवर येऊन जेव्हा साईलीला असलेले साईचरित्र वाचू लागले, तसे हजारो इन्द्रधनुष्ये आकाशात उमटावीत किंवा सहस्रशीर्षाचा फणीधंर पृथ्वीची गोळी करून हाती देतोय, अशा अगाध, परमोच्च, अतकर्य, आनन्द स्थितीत प्रवेश होतो. त्यामुळे भक्त रत्न अर्जुन, ज्ञानदेव, एकनाथ, तुकाराम महाराज आणि हेमाडपंत यांच्या अनुभवांचा मागोवा उमजू शकतो. पण त्या थोर थोर सन्त प्रभूतींच्या साहित्य सोनियाचिया खाणीत उत्तरायलाही धजत नाही मन. त्यांनी त्यांचे अनुभव शब्दांकित केले म्हणण्यापेक्षा, वागिवलासिनी देवी सरस्वतीने जणू त्यांना निमित्त करून छेडले आपुल्या वीणेचे झन्कार!

वाघधोषांच्या गजरात चालणाऱ्या थोरामोठ्यांच्या मिरवणुकीत कुणा एका बालकानं आपल्या चिमुकल्या दोन हाती टाळी वाजवून मोठ्या प्रेमानं साथ देण्याचा हळूच प्रयत्न करावा, तसं हे लिखाण साईप्रेमी साईलीला वाचकांना सांगू इच्छितेय की, साईभक्तितूनच ज्ञानाचा आनंद उपभोगावा. साईबाबा हेमाडपन्ताना म्हणाले, 'या साखरेवाणी होईल स्थिती। होईल तुझे कल्याण चोखड। पुरेल होड अन्तरीची ॥११८/ अ. १९, सा. च. तसे हेमाडपंत बाबांना अभिवादन करून म्हणाले, मागितले हेचि कृपादान। हेचि पुरे मज आशीर्वचन। संभाळून घ्या मज ॥११९॥ ज्ञानाचा दिव्य आनंद भोगूनही अत्यंत विनम्र भक्तिने केलेली 'संभाळून घ्या मज' ही करूणामय प्रार्थना मला सर्वात हृदयंगम वाटली. हिमाच्छादित शिखरे चढण्यापेक्षा पायथ्याशी बसूनच ती पहावीत आणि त्या अनुपम सौन्दर्याच्या अवलोकनातच, कृतकृत्यता मानावी, तसे 'क्षणभर थांबावे नक्हे तर बराच वेळ रेंगाळावे' येथे असे वाटते. हा अध्याय येथेवर वाचूनही अनुग्रह म्हणजे काय, याची कल्पना वाचकांना आली तरी सार्थ झाले म्हणायचे. शेवटी बाबांच्या पायी लीनपणे या लेखाचं तात्पर्यरूपी काव्यसुमन वाहून लेखणी थांबवते.

अनुग्रहासाठी कमी कां लेखला ॥३॥
 नको अद्वाहास । प्रभूंचा तो स्पर्श
 साईंच देतील चिरन्तन मनी राही ।
 मग निज ध्यास ॥१॥ वात्सल्य भक्तिची ती
 चित्ती असू द्यावी आजही देते ग्वाही ॥४॥
 हीच एक खूण । भक्ति रसापोटी
 गुरुच्या लेकराला झानाचीच खाण ।
 नाही उण दुण ॥२॥ गुरु कृपा होता
 रामाच्या सेतुला कशाची रे वाण ॥५॥
 मोठमोठाल्या शिला अनुभवू जाता
 खारीचा वाळुकण सर्वाभूती साई ।
 सांगता संपते
 शालिनी देसाई ॥६॥

॥ जय सच्चिदानंद ॥

खापडे यांची शिरडी दैनंदिनी

— साईनंद

मंगळवार, २३-१-१९९२

मी सकाळी काकड आरतीसाठी उठलो आणि सूर्योदयापूर्वीच प्रार्थना पण पूर्ण केली. आज साईबाबांनी आपला बिघाना सोडताना ते कुणाशी एकही शब्द बोलले नाहीत. परंतु आम्ही त्यांना ते जेव्हा नेहमीप्रमाणे बाहेर जात असताना पाहिले तेव्हा त्यांनी अगदी मिस्किलपूर्ण चेहरा दाखविला. मी उपासनी, बापूसाहेब जोग व भीष्म यांचे बरोबर परमामृताचे वाचन केले आणि साईच्या दर्शनासाठी मशिदीत गेलो. तिथे ते गंभीर मुद्रा धारण करून बसले होते. ते एक शब्दही बोलले नाहीत. माध्यान्ह आरती शांततेने पार पडली. त्यानंतर आम्ही परतलो व भोजन घेतले. आज माधवरावांनी माननीय श्रीमती रसेल बाईना साईबाबांचे चित्र व उदी (इंगलंडला) पाठविण्याची परवानगी मिळविली होती. माझा पण त्यांना एक पत्र लिहावे, असा विचार होता, वाटतही होते. पण मनच कुठे लागेना, म्हणून शेवटी राहिले. नुकतेच एक शाळामास्तर बाबांच्या संध्याकाळच्या रपेट दर्शनासाठी आपल्या परिवारासह आले होते. त्यांच्या बरोबर गप्पागोष्टी करीत बसलो. दिक्षितांनी रामायणाचे वाचन केले आणि मग आम्ही सर्वांनी साईंचे ते सायंकाळच्या रपेटीस जात असताना दर्शन घेतले. ते त्यांच्या पण फारसे बोलले नाहीत. रात्री भीष्मांनी या आठवड्यातले पहिले असे भजन म्हटले. गावातील काही युक्त मंडळीपण भजनासाठी आली होती. त्यानंतर दिक्षितांचे पुन्हा रामायणाचे पाठ झाले. श्रीमती लक्ष्मीबाई कौजलगी येथे कायमचेच रहाण्यासाठी म्हणून आत्या होत्या. त्यावर साईबाबा म्हणाले की, तिने आपल्या भल्यासाठी म्हणून येथे राहावे, हे बरे.

बाबा माझे कृपाळू

— सौ. श्रद्धा पंढरीनाथ केणी
२०/१७९, मच्छीमार कॉलनी,
माहिम, मुंबई - ४०० ०९६.

परमेश्वर कुणाला कोणत्या रुपात भेटेल, सांगता येत नाही. ११ नोव्हेंबर १९८७
तोजी आमचे लग्न झाले आणि माझ्या यजमानांच्या निरिसम साईभक्तीमुळे साईकृपेने
पावन झालेल्या शिरडीला मी जाऊ शकले. देवही खन्या भक्ताची कसोटी बघतो.
आणि अशा कसोटीतून कधीकाळी आपल्यालाही जावे लागेल, याची सुतराम्
कल्पनाही मला नक्हती घडले ते असे की, मुंबईहून आम्ही मोजकया सामानानिशी
म्हणजे माझी नेहमीची वापरातली पर्स व एक वैंग घोरून शिर्डीच्या प्रवासाला निघालो.
माझ्या पर्समध्ये एशियाड वरसाची तिकिटं व खर्चापुरते पैसे ठेवून बाकी सर्व पैसे, दोन
कॅमेरे, कपडे मिळून जवळजवळ ४००० रु द्या सामान बँगेत होते.

प्रवासात आम्ही कुठेच खाली उत्तरलो नाही. नाशिकला मात्र गाडी १० ते १५
मिनिटे थांबणार, ही खात्री करून एका हॉटेलात आम्ही खानपान उरकले. आम्ही
जेव्हा हॉटेलात जाण्यासाठी निघालो. तेक्षण वरा डेपोत्या आत होती, येऊन पाहतो तर
काय, बस जागेवर नाही! आम्ही वाहेर व रामानाची बैंग वरसमध्ये, आम्ही खूपच
घाबरलो पण हे मला सारखे धीर देत होते, श्रद्धा असूदे. वैंग कुठेही जात नाही, सबूती
ठेव, हा सर्व साईचा खेळ आहे. कंट्रोल रटेशनला चौकशी केली पण तिथेही वस ५ ते
१० मिनिटांपूर्वी सिन्नरकडे निघात्याचे कळले. आम्ही तावडतोब टॅक्सी पकडली.
साईकृपेने इरायव्हरपण देवमाणूस मिळाला, त्याने आम्हाला जास्तीत जास्त वेगाने
सिन्नरला आणले. परंतु तेथेही आमची वरा आम्हाला पकडता आली नाही, तेथेही
चौकशी केली असता, उधट, उडवाउल्याची उत्तरे मिळाली. शोवटी आम्ही शिर्डीला
त्याच टॅक्सीने गेलो. आम्ही दोधोही मनातून साईचा धावा करीत होतो आणि त्यांच्याच
कृपेने तब्बल २३० ते ३ लासानंतर आमची वरा आम्हाला शिर्डी डेपोला येताना
दिसली. अगदी ज्या बँगेची काळजी वाटत होती, त्या बँगेसकट वरसमधूल्या प्रवाशांनी
नंतर आम्हाला सांगितले की, त्यांनी आम्हाला इकडून तिकडून धावपळ करताना
पाहिले, कारण नंतर डेपोतून वरा मुख्य रस्त्यावर आणून ठेवली होती, पण इतके
असूनही एकानेही वरसमधून आम्हाला हाक मारली नाही. शोवटी एकच खरे की,
साईंनी आमची नवपरिणित जोडप्याची कसोटी पाहिली.

असेच बाबा आमच्या पाठीशी सदैव राहोत व त्यांच्यावरील आमची निष्ठा सदैव
वाढत राहो, हीच साई प्रभूयरणी प्रार्थना!

श्रीसाई स्मरण-चिंतनातून चिदाकाशाकडे!

— श्री. चकोर रा. आजगांवकर एम.ए.

(उप सचिव, शिक्षण खाते, महाराष्ट्र शासन)

वाय् ११/१७०, सरकारी वसाहत

वांद्रे (पूर्व), मुंबई ४०० ०५९

प्राणमनाचा मी अद्भुत लय
अनाहताचा ध्वनि नादमय
मी तेजोमय ज्योति चिन्मय
धरूनि शक्तिकर हाती माझा कर शून्यात प्रवेश।

(श्रीसाईगीतायन)

सर्व साधनांचे मर्म स्मरण व चिंतन या मनाच्या प्रक्रियांना बाबांकडे लावणे हे होय, हे तत्त्व मी मे महिन्याच्या अंकात मांडले होते. मनाला प्रिय वस्तूकडे (स्त्री, पैसा, सत्ता, मान इ.) धाव घ्यावयाची सहज प्रेरणा असते. याचे कारण बालपणापासून व प्रौढपणातही या गोष्टीची व्यावहारिक व इंदियसुखाच्या दृष्टीने महत्ता पटलेली असते सारा जमानाच जिथे अर्थ, मान, सत्ता व शरीरसुख या भोवती भ्रमत आहे, तिथे परमेश्वराचे प्रेम कोण, कुणाला, कसे आणि कधी शिकविणार? शिवाय जगावेगळे निरपेक्ष श्रद्धा व प्रेम शिकण्यास तयार तरी कोण होणार?

हे जरी सत्य असले, तरी पूर्वपुण्याईने मानवाला देवाकडे केव्हा तरी वळावे लागते. मग त्याचे कारण दुःख, संकट असते. अथवा एकाद्या चमत्काराने, व्यवहाराने न मिळणारी गोष्ट मिळेल, अशी आशा निर्माण झाल्यामुळे तरी तो देवाकडे वळतो. अशी अर्थार्थी माणसे असंख्य असली तरी त्यांतून एकाद दुसरा प्रामाणिक साधकही निर्माण होऊ शकतो. स्वार्थ केंद्राकडून तळमळीने प्रभुकडे वळलेला तो भक्त खन्या अर्थाने भवितमागाने साधना करावयास पात्र ठरतो. प्रभूची सत्ता, शक्ति व प्रेम याची जाणीव झाल्यावर त्याला संसारातील त्या आकर्षणात पूर्ववत् रमावेसे वाटत नाही. त्याची जीवनसरिता वेगळा मार्ग शोधू लागते.

अशा भक्ताच्या मनातील चिंतानाची प्रक्रिया साईचे रूप, साईचे गुण, साईची लीला, त्याचे गुणसंकीर्तन याकडे सतत वाहू लागते. साई याचा अर्थ केवळ साईबाबा एवढाच नसून विश्वाचे गुरुस्वरूप स्वामी, भगवंत असा आहे. साई ही एक त्या प्रभुची जवळची व जिल्हाक्ष्याची प्रतिमा वा प्रतिबिंब होय. प्रभुचिंतन करणारा साधक पुढे अधिक प्रगत होतो व श्रीसाईप्रभूच्या नाम रूपाचे ध्यान करतो. ध्यानाचे रूपांतर घ्यासात होते. ध्यासाचे निदध्यासात होते व मग खन्या भवितमागार्दीची सुरुवात होते. एवढी अवस्था येण्यापूर्वीच जे स्वतःला भक्त वा भवितमागार्दी मानतात, ते अत्यंत कच्चे, अप्रगल्भच आहेत, असे त्यांनी स्वतःच समजावून घ्यावयास हवे.

प्रपंचात ठायीठायी विखुरलेले प्रेम श्रीसाईगुरुंच्या पायावर येजणारा; जेजे प्रिय व अप्रिय आर्ह, त्या ठायी साई प्रतिमा फहाणारा; साईचा ध्यास मनामध्ये स्थिर करणारा;

मनाला जे जे प्रिय ते साईपदी समर्पिणारा तोच साईबाबांचा वा परमेश्वराचा खरा भक्त होय. बाकी तुम्ही आम्ही भवित करणारे केवळ “छाया” भक्त होत.

ही प्रेममय अवरथा आल्यावर प्राण सतत मरतकावर संकल्पाने धारण केलेल्या गुरु पादुकाकडे लावावयास हवे बंबीखालील मूलाधार स्वाधिष्ठान चक्राच्या भागातील इच्छांची आवर्तने बंद पाडावयास हवीत. बंबीजवळील मणिपूर चक्रात मानवाचा क्रियात्मक अहंकार आहे. तो सहजकुंभकाद्वारे आकुंचित करावा. हृदयाच्या जागी आवाहत चक्र आहे, तेश्वे ‘मी’ स्फुरत असतो. हा मी व्यापक करावा. ही मीपणाची असिमता विश्वाएवढी व्यापक करावी. कंठाकडील विशुद्धीचक्रावरील प्राणाचे उड्डाण मरतकावरील पादुकाकडे करावे. त्यासाठी वेणी स्थानाजवळील संकल्प समृद्धीचे प्रयोगीमनाचे रथान चुकवून प्राणासह जाणीव मध्यमेंदूतील बुद्धीकडे म्हणजे आत्म्याकडे न्यावी व रिथर करावी. प्राणांचे उड्डाण मात्र गुरु पादुकाच्यावर अभिषेक करण्यासाठी त्याच्या तरंगासह, वृत्तीसह उच्चपदी न्यावे. त्या शिवरथानी पादुकावर मन, प्राण, बुद्धी, अहंकाराचे जाळ सतत शिंपडीत रहावे— चालता, बोलता, कर्तव्य करता ही सूक्ष्म जाणीव ब्रह्मरंधाकडे न्यावयाचा आदेश पाळणारा केवळ भक्त रहात नाही तर झानी व ध्यानयोगी बनतो व परमेश्वराशी सलोकता पावतो. प्राणमनाच्या या प्रक्रिया चिदाकाशातील वर्णिल्या आहेत. हेच चिदाकाश पुढे दहराकाश व प्रगत महदाकाश बनतो!

साध्यापेक्षा साधनेला अधिक महत्व दिले पाहिजे

— डॉ. श्रीपाद परुळेकर

लोंदा - ५९९ ३०९.

मोक्ष प्राप्तीची जी साधने आहेत, त्या सर्व साधनांना प्राप्तीपेक्षा जारत महत्व दिले पाहिजे. साधनेमध्ये जारत तीव्रता असल्यास साधन जारत सुलभ व वेगवान होते. आम्ही साधनेला जितके महत्व दिले पाहिजे, तितके देत नाही. त्यामुळे साधना शिथिल राहते आणि सफलता दूर जाते.

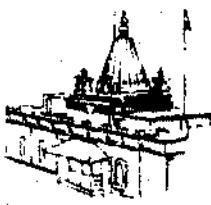
महर्षि पातंजलीनी विहीत केलेल्या साधनेला उच्च कोटीचे गणले गेले आहे.

तत्र रिथतौयत्तोऽभ्यासः। (योगदर्शन १/१३)

त्या अभ्यास-वैराग्यात रिथतीसाठी प्रयत्न करणे, याचे नाव ‘अभ्यास’ आहे.

सतु दीर्घकालनैरन्तर्यसत्कारासेवितोदृढभूमि (योगदर्शन १/१४)

पण तो अभ्यास फार वेळ लागून निरतं त्याचप्रमाणे निष्ठापूर्वक करण्याने निश्चित चांगला होतो.

भगवान् श्रीकृष्ण गीतेमध्ये परम श्रद्धेने साधन करणाऱ्या आपल्या भक्ताला
सर्वोत्तम मानतात.

मय्यावेश्य मनो ये मां
नित्ययुक्ता उपासते ।
श्रद्धद्या परयोपेतारते मे
युक्ततम मतः ॥ (गीता १२/२)

“मला मनात एकाग्र करून निरंतर माझ्या भजन ध्यानामध्ये लागणारे भक्तजन
अतिशय श्रेष्ठ आणि श्रद्धेने युक्त होऊन माझ्या सगुणरूप परमेश्वराला भजतात, ते
मला योगीयांत अति उत्तम योगी म्हणून मान्य आहेत.” जिथे परम श्रद्धा असते तिथे
साधन आपोआप घडते. म्हणून श्रृति - स्मृति - इतिहास - पुराण वगैरे शास्त्रांमध्ये
परमात्म्याच्या प्राप्तीची, ज्यात अनेक साधने सांगितली आहेत आणि गीतेमध्ये
ज्ञानयोग, भक्तियोग, कर्मयोग आणि ध्यानयोग म्हणजे ब्रह्मयज्ञ, संयमयज्ञ, द्रव्ययज्ञ,
तपयज्ञ, योगयज्ञ, स्वाध्याययज्ञ वगैरे नावाने जे अनेक प्रकार साधने म्हणून
सांगितले आहेत, त्या साधनांचा उचित आदर केला पाहिजे.

बरेच साधक सांगतात, आम्ही साधना करतो पण आम्हाला सफलता प्राप्त होत
नाही. ते सांगतात ते खरे असते, पण त्यांना सफलता प्राप्त न होण्याचे कारण हेच आहे
की, ते साधना निष्ठापूर्वक निष्काम भावांनी करीत नाहीत (अभ्यासात सुध्दा हेच
करतात पण तिथे ‘कॉपी’ची सोय असते, इथे नाही). साधनात कळकळ असत नाही
त्यामुळे निराशा पदरी येते. म्हणून साधकाने अगत्य व श्रद्धापूर्वक आपल्या
कर्तव्याचे पालन केले पाहिजे. फळाकडे पाहू नये. कारण मनुष्य कर्म करण्याचा
अधिकारी आहे, फळाचा नाही.

(कर्मण्येवाधिकारस्थे मा फलेषु कदाचन्)

अशा प्रकारे जो साधक निष्काम भावपूर्वक साधना करतो, साधने पासून कसली
अपेक्षा न ठेवता, आपले कर्तव्य समजून काम करतो आणि साधनाची अपेक्षा न
करता साधना करतो, त्याची साधना फार शीघ्र आणि उत्तरोत्तर तीव्र होऊ लागत
आणि शेवटी ती इच्छित फलप्राप्ती मिळवून देते, यात संशय नाही.

श्रद्धायुक्त भावनेने, निष्काम अपेक्षेने, अत्यंत एकाग्रतेने केलेली साधना फलप्राप्त
देऊन जाते.

संत देखिले अनेक । परी दळणारा हाचि एक

श्री साईबाबांचे अतकर्य दळण

— श्री. रमेश डी. घळाण
साईनिकेतन, गुजरलेन कॉर्नर, नवापूर,
मु. पो. ता. नवापूर, जिल्हा - धुळे,
नवापूर - ४२५ ४९८.

“एके दिवशी सकाळी जाण । बाबा करोनि दंतधावन
सारोनि मुखप्रक्षाळण । माझू दळण आरंभिले”

श्री साईसच्चरित ग्रंथाच्या पहिल्या अध्यायातील ११० क्रमांकाची ओवी वाचत असतानाच दळण दळणान्या साईबाबांविषयी व त्यांच्या दळणाविषयी कमालीची उत्सुकता वाटली. त्या उत्सुकतेपोटी पुढील भाग भराभर वाचून काढला. शिरडीच्या दारातूनच नव्हे, वेशीवरुनच पटकीसारख्या महामारीला काळं करावयास दळणाचा तोडगा म्हणजे केवळ अतकर्य गोष्ट होय. बाबांना अनेक सिद्धी अनुकूल होत्या. त्यांच्या बळावर ते वाटेल ते करु शकत.

श्री साईसच्चरित ग्रंथाचे कर्ते हेमाडपंत एके दिवशी सकाळच्या वेळी बाबांच्या दर्शनासाठी म्हणून मशिदीत गेले, तेव्हाचा चमत्कार काय वर्णवा! ते लिहितात की, श्री बाबा मुखप्रक्षाळण करून दळण दळावयास बसलेत. पोत्यातून सुपात गहू काढलेत. त्याआधी जमिनीवर एक गोणपाट टाकून त्यावर जाते ठेवले आणि खुंटा घट्ट केला. तो खुंटा हातात घेऊन खाली मान घालून भराभर गहू दळू लागलेत. याचे वर्णन करताना हेमाडपंत पुढे आपल्या रसाळ शब्दात लिहितात —

“हाती घेतले एक सूप । गेले गव्हाचे प्रोत्या समीप

भरभरुनि मापावर माप । गहू सुपात काढिले ॥१११॥

दुसरा रिकामा गोण पसरिला । वरी जात्याचा ठाव घातला

खुंटा ठोकूनि घट्ट केला । व्हावा न ढिला दळतांना ॥११२॥

मग अस्तन्या सारुनि वरी । कफनीचा घोळ आवरी

बैसका देऊन जात्याच्या शेजारी । पसरुनि पाय बैसले ॥११३॥

महदाश्चर्य माझिये मना । दळणाची ही काय कल्पना

अपरिग्रहा अकिंचना । ही कां विवंचना असावी ॥११४॥

असो खुंटा धरुनि हाती । मान घालोनिया खालती

बाबा निजहस्ते जाते ओढती । वैरा रिचविती अनेक ॥११५॥”

श्री साईबाबा हे दळण दळताना पाहून जमलेल्या लोकांना आश्चर्य वाटले, तेव्हा हेमाडपंत म्हणतात —

“संत देखिले अनेक । परी दळणारा हाचि एक

गहू पिसण्याचे ते काय सुख । त्याचे कौतुक तो जाणे ॥११६॥”

श्री बाबा स्वतः दळताहेत, ही वार्ता सबंध शिरडी गावात वान्यासारखी पसरली व ते अप्रुप बघाण्यासाठी पुष्कळ गर्दी झाली. पण बाबा का दळताहेत, हे विचारण्याचे कोणा सही धाडस होत नव्हते.

“लोक पाहती साश्चर्य चित्ता । धीर न पुसाया हे काय करिता
गावात पसरता हे वार्ता । पातल्या तत्त्वता नरनारी ॥११७॥

धांवता धांवता बाया थकल्या । चौघी लगबग मशिदी चढल्या
जाऊनि बाबांचे हाता झौंबल्या । खुंटा घेतला हिसकोनी ॥११८ ॥”

पाहणाऱ्यांपैकी चार बायांनी मात्र हिमत करून बाबांच्या हातातील खुंट बळजबरीने हिसकावून, त्यांनी दळण्यास सुरुवात केली तेव्हा बाबा त्यांचेशी भांडू लागले. पण त्यांचा तो उसना राग होता. त्यांच्या प्रेमापोटी लागलीच रागाचे रूपांतर अनुरागात झाले व ते गाल्यातल्या गालात हसू लागले.

“बाबा त्यासंवे भांडती । त्या एकसरा दळू लागती
दळता बाबांच्या लीला वानिती । गीते गाती बाबांची ॥११९॥
पाहुनि बायांचे प्रेमाला । उसना राग ठायीच निवाला
रागाचा तो अनुराग झाला । हसू लागले गालात ॥१२०॥”

जवळजवळ एका पायलीचे दळण दळून झाले व सूप रिकामे झाले तेव्हां दळणाच्या बायकांच्या मनात आले की, बाबांना ना घर, ना दार, ना संसार शिवाय त्यांची भिक्षावृत्ती असताना त्यांना हया पिठाचा काय उपयोग! तेव्हा आपणच चार भागं करून ते वाटून घ्यावेत. वाटा पाडण्याच्या तयारीत असतानाच इतका वेळ शांत असलेले बाबा क्रोधीत झाले व म्हणाले—

“चळल्या काय कुठे नेता । बापाचा माल घेऊन जाता
जा शिवेवरी नेऊन आता । पीठ तत्त्वता टाका ते ॥१२१॥
आल्या रांडा फुकट खाऊ । लुटाया मज धांवूधांवू
गहू माझे काय कर्जाझि । पीठ नेऊ पाहता ॥१२२॥”

बाबांनी बापाचा माल लागला काय? फुकटखाऊ रांडा तुम्ही, मला लुटू बघता काय? मी तुमचे गहू कर्जाझि आणले होते काय? म्हणून पीठ घेऊन जाता! आत्ताच्या आत्ता जा व हे पीठ शिवेवर पसरून या. आपली फजिती झाल्यामुळे त्या मनात खूप हिरमुसल्या परंतु बाबांचा हुकूम अमान्य करणे त्यांना शक्य नव्हते म्हणून तत्काळ शिवेवर गेल्या.

तेव्हा लोकात कुजबूज सुरु झाली की, गावात महामारीची म्हणजे पटकीची साथ असून त्या साथीवर उपाय म्हणून श्री बाबांनी गहूच नव्हेत तर महामारी भरडून काढली व महामारीस पळवून शांतता प्रथापित केली तेव्हा हेमाडपंताच्या मनात विचार आले—

“काय असावा हा अनुबंध । गळ्हा-रोगाचा काय संबंध
पाहुनि अतकर्य कारण निर्बंध । वाटले प्रबंध लिहावा ॥१२३॥”

गळ्हाच्या पीठाचा व रोगाचा ताळा म्हणजे केवळ अतकर्य होय. परंतु बाबांच्या

दळणाचा लाक्षणिक व पारमार्थिक अर्थ लावला जातो, तो असा –

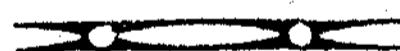
बाबांनी दळणाच्या माध्यमातून गहूच नव्हे तर आपल्या असंख्य भक्तांची पापे, शारीरिक व मानसिक आधीव्याधी व येणारी संकटेच भरडून काढली आहेत. त्यांच्या जात्याची दोन पेंडे म्हणजे कर्म आणि भक्ती होत. कर्म हे खालचे पेंड तर भक्ती हे वरचे पेंड होय आणि जात्याचा खुंटा म्हणजे ज्ञान होय.

आपल्यातील सर्व प्रवृत्ती, वासना, पापे, सत्त्व, रज आणि अहंकार ह्यांना भरडून काढल्याशिवाय आत्मज्ञान व आत्मसाक्षात्कार होणे शक्य नाही. ही गोष्ट भक्तांनी प्रामुख्याने लक्षात घ्यावी म्हणून बाबा हयात असेपर्यंत दळणाचे कार्य चालू होते. भक्तांनी बाबांच्या दळणापासून बोध घेऊन त्याप्रमाणे वागावे म्हणजे बाबा आपल्या पाठीशी राहतील.

पाठीशी राहतील यावरुन याप्रसंगी माझी 'साई पाठी उभा' ही कविता आठवते ती अशी –

जीवनात माझ्या	वेदनेच्या काठी
साईपाठी उभा ..	गाऊ साईधून...
संकटाच्या नभा...	येईल धावून...
काय भ्यावे?	साईबाबा!
दुःखाचा सागर	आयुष्यात मग
सभोवार जरी...	सुखाची भरती...
काय भीति तरी...	यशस्वी ठरती
बाळगावी!	सदोदित!

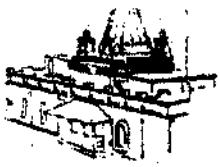
भक्तांच्या कल्याणासाठी दळण दळणाऱ्या ह्या थोर विभूतीस माझे शतशः प्रणाम!

परोपकारी साईबाबा

– श्री. दत्ताराम पुंजाजी घुगे
विशेष कार्यकारी दंडाधिकारी,
१/३७, रमेशचंद्र चिमणलाल चाळ,
ताढदेव, मुंबई - ४०० ०३४.

साईबाबांचे आपल्या भक्तांवर अनंत उपकार आहेत. त्याप्रमाणे बाबा नेहमी गोरगंरीब, दलित, अन्यायाने पिडलेल्या पिडीत भक्तांच्या पाठीमागे पितृछत्र धरून उभे रहात चुकलेल्याला मार्ग दाखवित, गुन्हेगाराला शासन करीत, तर व्यसनाधिशांना व्यसनमुक्त करीत. लक्ष्मी नावाच्या चुणचुणीत मुलीचे वडील व्यसनी,

दारुबाज होते. त्यांनी दारुसाठी घरादाराची राखरांगोळी केली होती. पैशासाठी तो घरात दररोज भांडत असे. तिच्या आईला मारझोड करीन असे. या त्रासाने लक्ष्मी खूपच निराश झाली होती. अखेर ती बाबांकडे रडत आली.

तो दिवस दिवाळीचा होता. शिर्डी नगरी सुशोभित दिव्यांनी फुलून गेली होती. प्रत्येक घरात आनंद होता. पण लक्ष्मी निराश आहे, हे बाबांनी पाहून तिला म्हटले, अग झिपरे, आजच्या सोन्यासारख्या दिवशी निराश का? तिने बाबासमोर दुःखाश्रू वहात आपल्या व्यसनी पित्याची गोष्ट कानी घातली. बाबांनी तिच्या डोक्यावरून आपल्या कृतार्थ हाताच्या मायेचा स्पर्श फिरविला आणि तिला धीर दिला. रडू नकोस बाळ तुझ्या वडिलांची कायमची दारु सोडवून त्यांना चांगले करतो.

साईबाबांनी लक्ष्मीच्या वडिलांना आपल्या तेजस्वी नजरेने सांगितले, तू दारुसारख्या आयुष्यातून उठविणाऱ्या विषाला का हात लावतोस? आज तू आपल्या मेहनतीचा मोबदला संगला दारुत खर्च करतोस. पण तू तुझ्या बायकोचा, मुलीचा विचार करतोस की नाही? त्यांचं पुढील भवितव्य काय? तुझ्या बरोबर त्यांचे तू वाटोळे का करतोस? हे बाबांचे बोल ऐकताच त्याची नशा उतरली. तो शुद्धीत येऊन बाबांच्या पायावर कोसळला. 'बाबा मी चुकलो, मला क्षमा करा. आयुष्यात मी या दारुला कधीच स्पर्श करणार नाही. मी माझ्या पत्नीला आणि मुलीला दुखवणार नाही. त्यांना सुखात ठेवीन. मी तुमच्या चरणाची शपथ घेतो,' असे म्हणून त्याने कायमची दारु सोडली. मोलमजूरी करून त्याने पूर्वीसारखा आपला संसार थाटला आणि ते सर्व आनंदाने बाबांचे एकनिष्ठ भक्त झाले.

बाबांनी कित्येक धुळीला जाणारे संसार उभे केले. त्यांना जीवनात जगण्याचे महत्त्व पटवून दिले.

एका नर्तकीने बाबांना फसविण्याचा बेत फौजदारी अधिकाऱ्यानुसार केला. नर्तकीने बाबांना मोहपाशात घेण्याचा प्रयत्न केला परंतु बाबांनी तिचा डाव ओळखला. ती नाचता नाचता तिच्या पायातले घुंगरु निखळून पडले. बाबांनी तिला हाकलून देण्याचा आदेश दिला. अखेर तिने बाबांचे पाय धरले. आपल्या गुन्ह्याची कबुली दिली. बाबांनी तिला माफ केले. आपल्या द्वारकामाईत ठेवून तिच्या अमोल कलेला प्रोत्साहन दिले.

श्री साईलीला, मार्च १९८८

श्री साई सहस्र नामावली

संकलन – श्री. संजीव गजानन चंदने
माणिक कॉलनी, अहिल्यादेवी चौक,
कल्याण-४२९३०९.

॥ श्री गणेशाय नमः ॥

श्री साई छंद नमो नमः ।
श्री साई देवता नमो नमः ।
श्री साई बीज नमो नमः ।
श्री साई करन्यास नमो नमः ।
श्री साई अंगन्यास नमो नमः ।
श्री साई मालामंत्र नमो नमः ।
श्री साई शक्ति नमो नमः ।
श्री साई किलक नमो नमः ।

१) श्री साई गणेशाय नमः ।	२१) श्री साई रिताराम देवाय नमो नमः
२) श्री साई सरस्वती नमो नमः ।	२२) श्री साई संमेलन नमो नमः
३) श्री साई सद्गुरुनाथाय नमः ।	२३) श्री साई संरकार नमो नमः
४) श्री साई शिरडी निवासी नमो नमः ।	२४) श्री साई सौजन्य नमो नमः
५) श्री साई सच्चीदानन्दाय नमो नमः ।	२५) श्री साई सुवचन नमो नमः
६) श्री साई शंकराय नमो नमः ।	२६) श्री साई स्वच्छंद नमो नमः
७) श्री साई साहीत्य देवाय नमः ।	२७) श्री साई सगुण रूप देवाय नमः
८) श्री साई सुविचार नमो नमः ।	२८) श्री साई महर्षी नमो नमः ।
९) श्री साई सन्मार्ग देवाय नमः ।	२९) श्री साई सुखरूप देवाय नमो नमः
१०) श्री साई सत्संग देवाय नमः ।	३०) श्री साई शिवानंद नमो नमः
११) श्री साई सर्वधर्म देवाय नमः ।	३१) श्री साई शक्ती नमो नमः
१२) श्री साई नाथाय नमो नमः ।	३२) श्री साई सद्बुद्धी दाता नमो नमः
१३) श्री साई सबुरी देवाय नमः ।	३३) श्री साई शामसुंदर देवाय नमः
१४) श्री साई सत्कर्णी देवाय नमः ।	३४) श्री साई सबका मालिक एक नमो नमः
१५) श्री साई श्रद्धा नमो नमः ।	३५) श्री साई सूर्य प्रभा नमो नमः
१६) श्री साई संदेश नमो नमः ।	३६) श्री साई सुखकर्ता नमो नमः
१७) श्री साई शिरडीश्वराय नमो नमः ।	३७) श्री साई सदैव साथी नमो नमः
१८) श्री साई शिवं नमो नमः ।	३८) श्री साई सुगंध नमो नमः
१९) श्री साई पंथवृत्ती नमो नमः ।	३९) श्री साई सूर्यकला नमो नमः
२०) श्री साई सत्वगुण नमो नमः ।	४०) श्री साई सदानन्दाय नमो नमः

- ४१) श्री साईं संजीवन देवाय नमः ७६) श्री साईं सत्परुषाय नमो नमः
४२) श्री साईं शरणानंदाय नमो नमः ७७) श्री साईं सिद्धयोगी नमो नमः
४३) श्री साईं सदाशिव देवाय नमः ७८) श्री साईं सिता पति नमो नमः
४४) श्री साईं सब संत देवाय नमः ७९) श्री साईं सोमनाथाय नमो नमः
४५) श्री साईं संगत देवाय नमः ८०) श्री साईं शिवकृपाय नमो नमः
४६) श्री साईं शशीकलाय नमो नमः ८१) श्री साईं साक्षी गोपाळ नमो नमः
४७) श्री साईं सर्वधर्माधिकारी नमो नमः ८२) श्री साईं श्रद्धा प्रमर्थाय नमो नमः
४८) श्री साईं सर्वश्वराय नमो नमः ८३) श्री साईं सौभाग्य नमो नमः
४९) श्री साईं सकल जन हिताय नमः ८४) श्री साईं सकल समृद्धी नमो नमः
५०) श्री साईं संचार नमो नमः ८५) श्री साईं सोज्ज्वल रूप नमो नमः
५१) श्री साईं समाधी देवाय नमः ८६) श्री साईं स्वयंप्रकाश नमो नमः
५२) श्री साईनाथ सोबती नमो नमः ८७) श्री साईं समाधान नमो नमः
५३) श्री साईं कृपासागर नमो नमः ८८) श्री साईं सहवास नमो नमः
५४) श्री साईं संकल्प नमो नमः ८९) श्री साईं सर्वज्ञ देवाय नमः
५५) श्री साईं सकलनाथाय नमो नमः ९०) श्री साईं सहनिवास नमो नमः
५६) श्री साईं सुमंगल देवाय नमः ९१) श्री साईं स्वार्थ त्यागी नमो नमः
५७) श्री साईं स्नेह नमो नमः ९२) श्री साईं शुश्रूषा नमो नमः
५८) श्री साईं प्रबोधन देवाय नमः ९३) श्री साईं साकार रूप नमो नमः
५९) श्री साईं श्रद्धा-सबुरी नमो नमः ९४) श्री साईं संपादन नमो नमः
६०) श्री साईं शांताराम नमो नमः ९५) श्री साईं साधुता नमो नमः
६१) श्री साईं सकट निवारा देवाय नमः ९६) श्री साईं संतोष नमा नमः
६२) श्री साईं शब्द सामर्थ्य देवाय नमः ९७) श्री साईं संभाषण नमो नमः
६३) श्री साईं “शीला” देवाय नमः ९८) श्री साईं सुरक्षितता नमो नमः
६४) श्री साईं स्पर्श देवाय नमः ९९) श्री साईं साक्षात्कार नमो नमः
६५) श्री साईं शिवशंकर नमो नमः १००) श्री साईं स्वार्थरहित नमो नमः
६६) श्री साईं सुख शांती नमो नमः १०१) श्री साईं स्वर्गसुख नमो नमः
६७) श्री साईं स्फूरण देवाय नमः १०२) श्री साईं सत्वप्रधान नमो नमः
६८) श्री साईं शिरडी तारा नमो नमः १०३) श्री साईं सामर्थ्य नमो नमः
६९) श्री साईश्वरनमो नमः १०४) श्री साईं सहाय्यक नमो नमः
७०) श्री साईं शिरडी क्षेत्र नमो नमः १०५) श्री साईं सबुरी समर्था नमः
७१) श्री साईं संत कृपा नमो नमः १०६) श्री साईं सुभाग्य नमो नमः
७२) श्री साईं सद्भाव नमो नमः १०७) श्री साईं स्वाध्याय नमो नमः
७३) श्री साईं सेवा नमो नमः १०८) श्री साईं सर्व देव नमो नमः
७४) श्री साईं सद्भक्ती नमो नमः १०९) श्री साईं शांती रथान नमो नमः
७५) श्री साईं साधु संत देवाय नमः ११०) श्री साईं सूत्रधार नमो नमः

१११) श्री साई सुखसागर नमो नमः	१४६) श्री साई शक्तीनंदन नमो नमः
११२) श्री साई संत चूडामणी नमो नमः	१४७) श्री साई सृष्टि स्वरूप नमो नमः
११३) श्री साई सहकार नमो नमः	१४८) श्री साई संकट रक्षी नमो नमः
११४) श्री साई सद्गती नमो नमः	१४९) श्री साई सूर्यनंदन नमो नमः
११५) श्री साई सेवामयी जीवन नमो नमः	१५०) श्री साई शशीनाथाय नमः
११६) श्री साई स्तुती गीत नमो नमः	१५१) श्री साई संत चरण नमो नमः
११७) श्री साई स्मृती नमो नमः	१५२) श्री साई स्वानुभव नमो नमः
११८) श्री साई संध्या नमो नमः	१५३) श्री साई संत भाऊर नमो नमः
११९) श्री साई साक्षात्कारी संत देवाय नमः	१५४) श्री साई साक्षात् ईश्वर नमो नमः
१२०) श्री साई संत महंत नमो नमः	१५५) श्री साई साधु पुरुषाय नमो नमः
१२१) श्री साई शिष्योत्तम नमो नमः	१५६) श्री साई सर्वपंथाय नमो नमः
१२२) श्री साई क्षमाशास्त्र नमो नमः	१५७) श्री साई संतजन नमो नमः
१२३) श्री साई “सुखद वंदन” नमो नमः	१५८) श्री साई संतलाभ देवाय नमः
१२४) श्री साई स्वानंद धाम नमो नमः	१५९) श्री साई सिद्धयोगी नमो नमः
१२५) श्री साई सर्व साक्षी देवाय नमः	१६०) श्री साई सुलभता नमो नमः
१२६) श्री साई सुरक्षा नमो नमः	१६१) श्री साई सदाचार प्रपञ्च नमो नमः
१२७) श्री साई सदाचार नमो नमः	१६२) श्री साई संत कतृत्व नमो नमः
१२८) श्री साई सुज्ञ नमो नमः	१६३) श्री साई श्रीधराय नमो नमः
१२९) श्री साई शुद्धी नमो नमः	१६४) श्री साई शीव चंदनाय नमो नमः
१३०) श्री साई सर्व समान नमो नमः	१६५) श्री साई खामी नमो नमः
१३१) श्री साई सर्व संरक्षण नमो नमः	१६६) श्री साई शुक्रवार नमो नमः
१३२) श्री साई संपदा नमो नमः	१६७) श्री साई सुमुर्त स्वरूप नामे नमः
१३३) श्री साई सचेतन नमो नमः	१६८) श्री साई शशीकलाय नमो नमः
१३४) श्री साई स्मीतहार्य नमो नमः	१६९) श्री साई स्पंदनाय नमो नमः
१३५) श्री साई संतसमागम नमो नमः	१७०) श्री साई स्मरण नमो नमः
१३६) श्री साई साधन नमो नमः	१७१) श्री साई सत्मधर्म नमो नमः
१३७) श्री साई सूक्ष्म तप नमो नमः	१७२) श्री साई सच्चिदानंद कल्पनम् नमो नमः
१३८) श्री साई सिद्धी नमो नमः	१७३) श्री साई संजीवानंदाय नमः
१३९) श्री साई संकलन नमो नमः	१७४) श्री साई खामी गोपीनाथ नमो नमः
१४०) श्री साई स्फूर्ती नमो नमः	१७५) श्री साई समर्थ देवाय नमः
१४१) श्री साई शिवराम नमो नमः	१७६) श्री साई शरीरवाणी देवाय नमः
१४२) श्री साई सर्वगुण नमो नमः	१७७) श्री साई सर्वाभूती देवाय नमः
१४३) श्री साई सर्वाग सुंदर नमो नमः	१७८) श्री साई सेवाधर्म नमो नमः
१४४) श्री साई सत्य नारायण नमो नमः	१७९) श्री साई श्रीरंग देवाय नमः
१४५) श्री साई क्षमाशील नमो नमः	१८०) श्री साई सत्यसर्वत्र नमो नमः

१८१) श्री साई सोमेश्वर नमो नमः	१९१) श्री साई शक्तीलहरी नमो नमः
१८२) श्री साई संसार नाटक नमो नमः	१९२) श्री साई सामान्य जन कैवारी नमो नमः
१८३) श्री साई स्वरूपाय नमो नमः	१९३) श्री साई सिंहासन नमो नमः
१८४) श्री साई सगुणब्रह्मानमो नमः	१९४) श्री साई संत श्रेष्ठ नमो नमः
१८५) श्री साई सन्मती नमो नमः	१९५) श्री साई संदर्भा नमो नमः
१८६) श्री साई संतप्रसाद नमो नमः	१९६) श्री साई सुखकर मूर्ती नमो नमः
१८७) श्री साई सदैव साथी नमो नमः	१९७) श्री साई दत्त देवाय नमो नमः
१८८) श्री साई सृष्टि माता नमो नमः	१९८) श्री साईदाता नमो नमः
१८९) श्री साई सुखसदन नमो नमः	१९९) श्री साई दत्त अवतार नमो नमः
१९०) श्री साई सर्वसुखदाता नमो नम	२००) श्री साई दातृत्व नमो नमः

卷之三

॥ चराचरी भरे साई ॥

सर्व चराचर पुरुनी
तीन अंगुले अुरे साई
चंद्र सूर्याच्या नेत्राने
पहाती चराचरा साई ॥१॥

उषःप्रभेच्या रवीकिरणांनी
उबदार मायेने स्पर्शीती साई
सर्व चराचरा सजीवा साई
रवी प्रभेच्या स्मित हास्याने

अन् रवीकिरणांच्या कराने स्पर्शीती साई ॥२॥

हसून वदती सजीव निर्जिवा साई
बाळांनो पुहा एकदा मजकडे
मीही मग पाहेन तुम्हांकडे
टाका सान पाऊल एक पुढे

मी येईन दहा पाऊले पुढे
द्याया शुभाशीर्वाद तुम्हा पुढे

— वी. व्ही. लांजेकर
स्वारगोट, पुणे.

इति श्री साई उवाच

(मागील अंकावरुन चालू)

(८)

हो हो प्रकटेल विठ्ठल मूर्ति । भक्त भावार्थी पाहिजे ॥
डाकुरनाथाची डंकपुंरी । अथवा विठ्ठल रायाची पंढरी ।
ती हीच रणघोड द्वारकानगरी । जाण॑ न दूरी पहावया ॥
विठ्ठल काय एकांतीचा उदून । येणार आहे दुसरा कुदून ।
भक्तप्रेमे उत्कटून । एथेही प्रगटून राहील ॥
पुङ्डलिके वडिलांची सेवा । करुन भुलविले देवाधिदेवा ।
पुङ्डलिकाच्या त्या भक्तिभावा । विटे विसांवा घेतला ॥

- श्री. डी. जी. देशपांडे
१० - खूर सिलनाझ,
कोहिनूर रोड, दादर,
मुंबई - १४.

(९)

- अ. ४ था

विठ्ठल पाटील आला होता ना? भेट झालीना? तयाची ॥
मोठा पळपुट्या बरे तो विठ्ठल । मेख मारुनि करी त्या अढळ ।
दृष्टी चुकवूनि काढील पळ । होतां पळ एक दुर्लक्ष ॥

(१०)

- अ. ४ था

तो होता दोस्त माझा । हा त्या माझ्या स्नेहयाचा सुत ।
म्हणून यांस मी आणिला खेचित । नाही कधी हा नैवेद्य करीत ।
उपासी ठेवित मजलाही । विठ्ठलासही ठेवी उपाशी ।
म्हणून शिरडीस आणिले यासी । आतां देईन आठवणीसी ।
लावीन पूजेसी याजला ॥

श्री दासगण्ठूचे पद

(११)

- अ. ४.था.

अगाध शक्ति अघटित लीला तव सदगुरुराया ।
जडजीवाते भावे ताराया तूं नौका सदया ॥१॥
देणीमाघव आपण होउनि प्रयाग पद केले ।
गंगा यमुना द्वय अंगृष्टी प्रवाह दाखविले ॥२॥
कमलोदभव कमलाकर शिवहर त्रिगुणात्मक मूर्ती ।
तूंची होउनी साईसंमर्था विघरसी भूवरती ॥३॥
प्रहर दिसाला बहुमयासमते ज्ञान मुख्ये वदसी ।
तमोगुणाला धरुनि रुद्ररूप कर्यि कर्यि दाखविसी ॥४॥

कधी कधी श्रीकृष्णासम त्या बाललिला करिसी ।
 भक्तमनासी सरस करुनी मराळ तूं बनसी ॥४॥
 यवन म्हणावे तरी ठेविसी गंधावर प्रेमा ।
 हिंदु म्हणूं तरी सदैव वससी मशिदींत सुखधामा ॥५॥
 धनिक म्हणावे जरि तुला तरि भिक्षारण करिसी ।
 फकिर म्हणावे तरी कुबेरा दाने लाजविसी ॥६॥
 तवौकसाते मशिद म्हणूं तरि वन्ही ते ताया ।
 धुनिंत सदा प्रज्वळित राहे उदि लोकां द्याया ॥७॥
 सकाळपासुनी भक्त साबडे पूजन तव करिती ।
 माध्यान्हीला दिनकर येतां होत असे आरती ॥८॥
 चहुंबाजूना पार्षदगणसम भक्त उभे राहती ।
 चौरी चामरे करी धरुनी तुजवर ढाळीती ॥९॥
 शिंग घड्याळे सूर सनय्या दणदणते घंटा ॥
 चोपदार ललकारिती द्वारीं घालुनियां पट्टा ॥१०॥
 आरतिसमयीं दिव्यासनि तू कमलावर दिससी ।
 प्रदोषकाळी बसुनि धुनिपुढे मदन दहन होसी ॥११॥
 अशा किल्ला त्या त्रयदेवांच्या प्रत्यहिं तव ठायी ।
 प्रचीतीस येतात आमुच्या हे बाबा साई ॥१२॥
 ऐसे असता उगीच मन्मन भटकत हे फिरते ।
 अतां विनंती हीच तुला बा स्थीर करी त्याते ॥१३॥
 अधमांधम मी महापातकी शरण तुझ्या पाया ।
 अलों निवारा दासगणूंचे त्रिताप गुरुराया ॥१४॥

(१२)

- अ. ४ था

गुरुवार आणे शुक्रवारी । सुर्यस्तीं साखूनियां वरी ।
उद जाळील जो क्षणभरी देईल श्रीहरी सुखतया ॥

(१३)

गरीबी अब्बल बादशाही । अमीरीसे लाख सवाई ।
गरीबोंका अल्लाभाई । अक्षयी साई वदत की ॥

(१४)

-अ. ५ वा

फकीर आहे महाक्रोधी । लागूं नका तयाचे नादी ।
 तो मज कधीऱ्या न विसंबे ॥
 तुम्ही येथून करा पलायन । आतांच येईल गांवांतून ।
 करील तुमचे निसंतान । परम कठीण क्रोध त्याचा ॥
 राग तथाचा मोठा कडक । येतांच होईल लालभडक ।
 जा जा निघून जा की तडक । धरा की सडक शिरडीची ॥

- अ. ५वा

(१५)

माझिया भत्तांचे धामी । अन्नवस्त्रास नाही कमी ।
मज भजती जे अनन्यपणे । सेविती नित्याभियुक्तमने ।
तयांचा योगक्षेम चालविणे । ब्रीद हें जाणे मी माझे ॥

(१६)

- अ. ६ वा

एक पोर रे खांकेचे म्हणती निसटले । भट्टीत पडले एकाकी ।
ऐकूनि निजपतीच्या हाके । लोहाराची रांड धाके ।
मारुनि आपुल्या पोरास खांके । भाता फुंके भट्टीचा ॥
फुंकता फुंकता लक्ष चुकली । खांकेस पोवर हें ती विसरली ।
पोर ती अचपळ तेथून निसटली । पडतांच उचलली मी शामा ॥
काढावयास तो पोरीला । गेलों तो हा प्रकार घडला ।
भाजूं देरे हा हात मेला । प्राण रे वांचला पोरींचा ॥

- अ. ७ वा

(१७)

“आभाळ आले आहे जाण । पडेल पाऊस पीक पिकोन ।
आभाळ वितकून जाईल ॥
मितां किमर्थ” ऐसे वदून । कफनी कंबरे पर्यंत उच्चलून ।
दाविते झाले सकळां लागून । ग्रंथी टवटवून उठलेल्या ॥
“पहा हे भोगणे पडे । तुमचे सोकडे मज लागी” ॥

भजन

- अ. ७ वा

(१८)

पंढरपूरला जायाचे जायाचे ।
तिथेच मजला राह्याचे ।
तिथेच मजला राह्याचे राह्याचे ।
घर ते माझ्या रायाचे ॥

- अ. ७ वा

(१९)

पोरी आण गे चतुकर भाकरी ।

- अ. ८ वा

(२०)

फकीरी अब्बल बादशाही । फकीरीही चिरंतन राही ।
अमीरी कणभुंगुर पाही । सदा बाबांही म्हणावे ॥

- अ. ८ वा

(२१)

काय करावें आई आज । गेलों मी वांद्यास जैसा रोज ।
 नाहीं खावया प्यावया पेज । उपाशीं मज यावें लागलें ॥
 मालक नाहीं मिळाला घरी । आंतडीं माझीं कळकळली भारी ।
 तसाच मी अन्नवीण माघारी । भर दुपारीं परतलों ॥

(२२)

- अ. ९ बृ

आई त्वां आज मज जेवूं घातलें । तेणे हें आकंठ पोट भरले ।
 होते हे प्राण व्याकूळ झालें । ते तृप्त केले गे तुवां ॥
 ऐसेंच करीत जावें नित्य । हेंच कामीं योईल सत्य ।
 मशीदीत बैसून मी असत्य । बोलेन हे त्रिसत्य घडेना ॥
 अशीच माझी दया जाणावी । भुकेल्या भाकर आधी द्यावी ।
 आपुल्या पोटा नंतर खावी । घरावें जीवी हें नीट ॥

(२३)

- अ. ९ बृ

सेवूनियां ती प्रेमाची भाकर । जाहलों मी तृप्त निर्भर ।
 अजून मजला येती ढेकर । बाबा प्रत्युत्तर करितात ॥
 तूं जेवूं बैसतां द्वारी येतां । पोटी क्षुधेची जया व्याकूळता ।
 त्वा देखीलें ज्या श्वाना अवघिता । मजा एकात्मता तयासवें ॥
 तैसें सर्वांगी माखिला चिखलासी । देखिलें त्वां जया सूकरासी ।
 भुकेनें व्याकूळ झालेलियासी । माझी तयासी एकात्मता ॥

(२४)

- अ. ९

कधी मी श्वान कधी सूकर । कधीं मी गाई कधी मांजर ।
 कधी मुंगी माशी जलचर । ऐसीया विचरत रुपें मी ॥
 पाही भूतमात्री जो मज । तोचि माझीया प्रीतीचा समज ।
 तरी तूं भेदबुध्दीलें त्यज । ऐसीच मज मजलागी ॥

- अ. ९ बृ

(२५)

“त्वां मजसाठीं काय आणलें” । बाबांनी त्यास पुसून पाहिले ।
 “कांही नाहीं” म्हणता, पुसिले । स्मरण दिधले लवमात्र ॥
 तुला कोणी कांहीं वस्त । दिधली नाहीं का मज प्रीत्यर्थ” ।
 “नाही म्हणता साई समर्थ । प्रश्न स्पष्टार्थ पूसिती ॥
 अरे घराहून निघतेवळी । नाहीं का दिधला तुझियाजवळी ।
 खाऊ, आईने प्रेमसमेळी” । तेव्हा मंग झाली आठवण ॥

- अ. ९ बृ

२६

दासानुदास मी तुमचा ऋणी । निघालों दर्शनी तुमचिया ॥
ही एक तुमचीच कृपा मोठी । झाली मज तुमचे पायांची भेये ।
किडा मी तुमचे विष्टेपोटी । धन्य मी सृष्टी तेणेनी ॥

— अ. १० वा

(२७)

जाई दादाभटाच्या येथे । जा असे जा

— अ. ११ वा

(२८)

दादा तयाचा गुरु बामण । मी जातीचा मुसलमान ।
तरी मी तोच ऐसे मानून । केले गुरुपूजन तयाने ॥
आपण मोठे पवित्र ब्रह्मण । हा जातीचा अपवित्र यवंन ।
कैसे करुं याचे पूजन । ऐसे न तन्मन शंकले ॥
ऐसे मज त्याने फसविले । तेथे माझे उपाय हरले ।
नको म्हणणे जागीच राहिले । आधीन केले मज तेणे ॥

— अ. ११ वा

(२९)

मी कोणावरीही रागावतां । ठावे नविसा माझीया ।
माय हाणी लेंकरा लाता । समुद करी नदियां परता ।
तरीच मी होय तुम्हां अळेरिता । करीन अहिता तुमचिया ॥
मी माझीया भक्तांचा अंकिला । आहे पासीच उभा ठाकला ।
प्रेमाचा मी सदा भुक्तेला । हाक हाकेला देतसे ॥

— अ. ११ वा

(३०)

शास्या तुझ्या ओठांच्या ज्वर । अजून नाही वाक्ला तिळभर ।
नसतां अल्लाची खुदरत तयावर । मी काय करणार तयास ॥
नसतां अल्लामियाचा ऋणी । चढेल काय या मशीदी कुणी ।
अघटित येथील फकीराची करणी । नाही मी धणी तयाचा ॥
असो बाखी पलीकडे थेट । आहे जी एक पाऊलवाट ।
चालून येसील काय तूं नीट । विचार जा सष्ट तयांते ॥
चाखेळांती चाळीस हजार । रूपये तूं देणार काय मज ।
आज बोकड कापावयाचा मानस । आहे आमुदा मशीदीस ।
तुज काय घोस पाहिजे । किंवा पाहिजे तुवर अस्थी ।
किंवा वृषण वासना यिन्ती । जा विचार त्या म्हातान्याप्रती ॥
काय निरिचती वांछी तो ।

तूं काय समजलास अंतरी । करिसी फुशारी मज पुढे ॥
बुद्धेपणाचा तोरा दाविसी । ऐसेच काय तूं कुराण पढसी ।
मक्का केल्याचा ताठा वाहसी । परी न जाणसी तूं माते ॥

- अ. ११ वा

(३१)

म्हणती 'हट का माघारा' । 'सबूर सबूर' वदत ते ॥

- अ. ११ वा

(३२)

परतणार केंळा निज सदनां । उंदयीक जानां म्हणाले ।

- अ. १२ वा

(३३)

जा बरे लवकर जा आतां । स्वस्थ चित्ता असावे ।
गेल्यासारखे चार दिवस । सुखी राही बेलापुरास ।
विचारुनियां सर्वत्रांस । माघारी शिर्डीस येई तूं ॥

धर्मसाठी मरावे । मरोनी अवघ्यांसी मारावे ।
मारता मारता घ्यावे । राज्य आपुले ॥

— कंन रामदास —

११११११११११

ज्या ज्या स्थळी हे मन जाय माझे
त्या त्या स्थळी निजरूप तुझे
मी ठेवितो मस्तक ज्या ठिकाणी
तेथे तुझे सदगुरु पाय दोन्ही

"शरण मज आला आणि वाया गेला
दाखवा दाखवा ऐसा कोणी!"

— भीमाईबाबा —

दार उघड साई

दार उघड साई दार उघड
पाठी लागले चोर असूर
धावू मी आता कुठ वर?

दार उघड साई दार उघड—
काम क्रोध मातले फार
जीवासी नाही, नाही थार
जीणे हे झाले अवघड । झाले अवघड
दार उघड साई दार उघड ॥१॥

मन झाले सैरा वैरा
क्रोधाचा क्षणात चढतो पारा
सुटेना सवय ही द्वाड । सवय ही द्वाड
दार उघड साई दार उघड ॥२॥

साईविण सुचेना कांही
साईविण मनात कांहीच नाही
तरीही चालली धडपड । चालली धडपड
दार उघड साई दार उघड ॥३॥

किती सांगू मी साई तुला
जीव माझा थकत थकत चालला
थांबवी सारी वढ वड । सारी वढ वड
दार उघड साई दार उघड ॥४॥

सद्गुरु कृपे मज साई भेटला
जन्ममरण सारा फिटला
शांत झाली सारी गडबड । सारी गडबड
दार उघड साई दार उघड ॥५॥

सौ. नीता जाधव
६२९ सरेकर आळी,
मंहाड (रायगड).